

МУҒАЛЛИМ ҲАМ ҮЗЛИКСИЗ БИЛИМЛЕНДИРИЎ

Илимий-методикалық журнал

2025

5/3-сан

*Ўзбекистан Республикасы Министрлер Кабинети жанындагы
Жоқарғы Аттестация Комиссиясы Президиумының
25.10.2007 жыл (№138) қарары менен дизимге алынды*

*Қарақалпақстан Баспа сөз ғәм хабар агентлиги тәрәпинен
2007-жылы 14-февральдан дизимге алынды.
№01-044-санлы ғуўалық берилген.*

Нөкис

5/3-сан 2025
сентябрь-октябрь

*Қарақалпақстан Республикасы мектепке шекемги хәм мектеп билимлендириўи
министрлиги, Қары Ниязий атындағы Тәрбия педагогикасы миллий институты
Қарақалпақстан филиалы*

Редактор:
А. Тилегенов

Редколлегия ағзалары:

Мақсет АЙЫМБЕТОВ
Нағмет АЙЫМБЕТОВ
Айтмурат АЛЬНИЯЗОВ
Сапардурды АБАЕВ
Адхамжон АБДУРАШИТОВ
Хайрулла АЛЯМИНОВ
Мавлюда АЧИЛОВА
Азизжан АБДАЗИМОВ
Шухрат АБДУЛЛАЕВ
Байрамбай ОТЕМУРАТОВ
Злийха ОРАЗЫМБЕТОВА
Мансурбек ОНГАРОВ
Алишер АЛЛАМУРАТОВ
Дилшодхўжа АЙТБАЕВ
Тўлкин АЛЛАЁРОВ
Марифжон АХМЕДОВ
Гулзабира БАБАШЕВА
Умида БАҲАДИРОВА
Фархад БАБАШЕВ
Гулзода БОЙМУРОДОВА
Гулбахар БЕКИМБЕТОВА
Комил ГУЛЯМОВ
Маманазар ДЖУМАЕВ

Асқар ДЖУМАШЕВ
Дилдора ДАВРОНОВА
Мухтар ЕРМЕКБАЕВ
(Шимкент, Қазақстан)
Масуда ЗАЙНИТДИНОВА
Алишер ЖУМАНОВ
Гүлнара ЖУМАШЕВА
Айсулу ЖАНАБЕРГЕНОВА
Холбой ИБРАГИМОВ
Шохида ИСТАМОВА
Вохид КАРАЕВ
Алима КЕНЖЕБАЕВА
(Тараз, Қазақстан)
Сарсенбай КАЗАХБАЕВ
Мохира КУВВАТОВА
Комилжон КАРИМОВ
Джавдод ПЎЛАТОВ
Ярмухаммат МАДАЛИЕВ
(Шимкент, Қазақстан)
Меруерт ПАЗЫЛОВА
Барлыкбай ПРЕНОВ
Пердебай НАЖИМОВ
Искендер НАЖИМОВ

YANGI O'ZBEKISTONDA FUQAROLARNI FAOLLASHTIRISHDA OMMAVIY AXBOROT VOSITALARI VA AXBOROTNING AHAMIYATI

Narmanov A.X.

*Chirchiq davlat pedagogika universiteti
Fakultetlararo ijtimoiy fanlar kafedrası v.b. dotsenti*

Tayanch soʻzlar: globallashtirish, mediamahsulot, media makon, mobil aloqa, uyali jurnalistika, ommaviy axborot vositalari, ommaviy axborot vositalari, matn, tipologiya, fotografiya, raqamli texnologiyalar taʼlim, tarbiya, taʼlim, mantiqiy fikrlash, toʻliqlik, mantiqiy boʻlmagan fikrlash, erkinlik.

Ключевые слова: глобализация, медиапродукт, медиaprостранство, мобильная коммуникация, мобильная журналистика, средства массовой информации, СМИ, текст, типология, фотография, цифровые технологии образование, воспитание, образование, логическое мышление, полнота, алогичное мышление, свобода.

Key words: globalization, media product, media space, mobile communication, mobile journalism, mass media, mass media, text, typology, photography, digital technologies education, upbringing, education, logical thinking, completeness, illogical thinking, freedom.

РЕЗЮМЕ:

XXI asr -axborot asri, deya eʼtirof etildi. Bunga asosiy sabab-ushbu asrga kelib, misli koʻrilmagan ulkan hajmdagi axborotni katta tezlikda uzatish texnologiyalari paydo boʻldi. Boshqacha aytganda, axborot texnologiyalari sohasida chinakam inqilob sodir boʻldi. 1986 yilda Internetning dunyoda barqaror oʻringa ega boʻlishi axborot va axborotlashtirish borasidagi, qolaversa, butun insoniyat hayotida olamshumul voqeaga aylandi. Mazkur maqolada yangi oʻzbekistonda fuqarolarni faollashtirishda ommaviy axborot vositalari va axborotning ahamiyati tahlil qilingan.

РЕЗЮМЕ:

XXI век признан веком информации. Главная причина этого заключается в том, что к этому столетию появились технологии передачи беспрецедентно большого объема информации с высокой скоростью. Другими словами, в сфере информационных технологий произошла настоящая революция. Устойчивое положение Интернета в мире в 1986 году стало глобальным событием в сфере информации и информатизации, а также в жизни всего человечества. В данной статье анализируется значение средств массовой информации и информации в активизации граждан нового Узбекистана.

SUMMARY:

The 21st century has been recognized as the information age. The main reason for this is that by this century, technologies for transmitting an unprecedentedly large amount of information at high speed have appeared. In other words, a real revolution has taken place in the field of information technologies. The stable position of the Internet in the world in 1986 became a global event in the

field of information and informatization, as well as in the life of all mankind. This article analyzes the importance of mass media and information in activating citizens in the new Uzbekistan.

Bugun biz zamonaviy dunyoning global o'zgarishlari, O'zbekistonning jadal ijtimoiy-iqtisodiy va demokratik rivojlanishi sharoitida yashayapmiz. Yuqorida aytilganlarning barchasi mamlakatimiz fuqarolarining tashqi qiyofasini, dunyoqarashini tubdan o'zgartirib, eng muhimi, ularning barchasi natijasida ularning siyosiy faolligi oshib bormoqda. Ta'kidlash joizki, davlatimiz tomonidan bosqichma-bosqich va izchil amalga oshirilayotgan islohotlar natijasida ommaviy axborot vositalarining jamiyatdagi o'rni va rolini kuchaytirish, ommaviy axborot vositalarining ommaviy axborot vositalari tizimida amalda faollashishiga qaratilgan vazifalarni hal etish o'z ifodasini topgan.

fuqarolik jamiyati institutlari. Shu bois ham ommaviy axborot vositalarining o'rni va ahamiyatini kuchaytirish, ularni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Ommaviy axborot vositalarini isloh qilish, axborot va so'z erkinligini ta'minlash bo'yicha ustuvor vazifalar belgilab berilgani buning yorqin tasdig'idir.

Mamlakatimizda ommaviy axborot vositalarining moddiy-texnik bazasini mustahkamlash, ularni zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari bilan jihozlash, zamonaviy jahon sifat standartlari darajasida faoliyat yuritishi uchun zarur sharoit va imkoniyatlar yaratishga alohida e'tibor qaratila boshlandi.

Bugungi kunga qadar ommaviy axborot vositalari faoliyatini tartibga soluvchi 10 dan ortiq qonun va qonun hujjatlari qabul qilingan, jumladan, "Ommaviy axborot vositalari to'g'risida", "Jurnalistning kasbiy faoliyatini himoya qilish to'g'risida", "Telekommunikatsiyalar to'g'risida"gi, "Nashriyot faoliyati to'g'risida", "Axborot olish kafolatlari va erkinligi to'g'risida", "Reklama to'g'risida", "Aloqa to'g'risida" va boshqalar.

Ommaviy axborot vositalarini yanada rivojlantirish uchun qo'shimcha soliq imtiyozlari va preferensiyalar berilishi barcha axborot tuzilmalari, matbaa korxonalari, bosma nashrlarni tarqatish korxonalari va boshqa turdosh korxonalarni rivojlantirishda muhim o'rin tutadigan qo'shimcha imkoniyatlar yaratish yo'lidagi yana bir muhim qadam bo'ldi. milliy ommaviy axborot vositalari.

Ommaviy axborot vositalari endilikda fuqarolik jamiyatining strategik muhim instituti sifatida belgilanib, u ham butun jamiyat, ham har bir shaxsning individual rivojlanishining ko'plab omillariga ta'sir ko'rsatadi. Ommaviy axborot vositalarining rivojlanish darajasi, erkinlik darajasi, mustaqilligi fuqarolik jamiyati holatini baholash imkonini beradi. Ommaviy axborot vositalarini fuqarolik jamiyatining o'ziga xos ko'zgusi sifatida ko'rish mumkin, lekin ayni paytda ochiq jamiyat uchun muhim vositadir. Binobarin, fuqarolik jamiyatining shakllanishi va rivojlanishi jarayonlari ommaviy axborot vositalari faoliyati bilan chambarchas bog'liqdir.

Shunday qilib, milliy davlatchilik uchun keyingi yigirma besh yil huquqiy, iqtisodiy, siyosiy va madaniy hayotning sezilarli rivojlanishi bilan ajralib turdi. Ushbu rivojlanish jarayonining eng muhim tarkibiy qismlaridan biri keyingi rivojlanish va ommaviy axborot vositalariga bo'lgan ehtiyoj bo'lib qolmoqda.

Ayni paytda mamlakatimiz va xorijiy ekspertlar tomonidan e'tirof etilganidek, O'zbekistonda ommaviy axborot vositalarining erkin rivojlanishi uchun demokratik talab va standartlarga javob beradigan qonunchilik bazasi yaratilgan. Bu ularning jamiyat siyosiy va ma'naviy hayotida munosib o'rin egallashini, axborot sohasi va yangi axborot texnologiyalarini jadal rivojlantirishni, jurnalistlar faoliyatini ijtimoiy-huquqiy himoya qilish kafolatlarini, kadrlar tayyorlashni, ommaviy axborot vositalari bozorini rivojlantirishni ta'minlaydi. adolatli raqobat muhitini shakllantirish, aholi, jamoat birlashmalari va ommaviy axborot vositalarining axborotdan keng foydalanishini ta'minlash.

Shu bilan birga, mustaqil ommaviy axborot vositalarining davlat organlari, jamiyatning barcha boshqa qatlamlari, masalan, siyosiy partiyalar va boshqa jamoat tashkilotlari vakillari faoliyatini tanqidiy baholagan holda mustaqil pozitsiyasini egallashi uchun keng imkoniyatlar mavjudligi muhim ahamiyatga ega.

Bu borada ta'sischilari davlat va nodavlat tashkilotlari bo'lgan ommaviy axborot vositalarining nisbati diqqatga sazovordir. Chunonchi, bosma ommaviy axborot vositalarida nodavlat notijorat tashkilotlarining ulushi 53 foiz, elektron ommaviy axborot vositalarida 60 foiz, onlayn ommaviy axborot vositalarida 97 foizni tashkil etadi.

Mamlakatda so'z erkinligi cheklanishi tanqid qilinganiga qaramay, ekspertlar, shu jumladan. Xorijda esa so'nggi yillarda O'zbekistonda ommaviy axborot vositalari sohasining bosqichma-bosqich liberallasuvi kuzatilayotgani qayd etilgan. Bu jarayonni mustaqil bosma va elektron ommaviy axborot vositalari (birinchi navbatda, internet nashrlari) faoliyatida yaqqol kuzatish mumkin.

Shunday qilib, biz shuni xulosa qilishimiz mumkinki, mamlakatda jamoatchilik fikri bir yo'nalishli emas, balki ko'p yo'nalishli axborot oqimlari bilan to'qnash keladi, mafkuraviy raqobat sharoitida o'ziga xos baho va yondashuvlarni ishlab chiqadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Burxanov X. M. Internet xavfsizligini ta'minlashda milliy segment faoliyatining sotsiologik jixatlari. Diss.Avtoreferat. T.: 2022.
2. Raximova Sh.A. Ijtimoiy tizimni modernizatsiyalashtirish jarayonida axborot almashinuvi madaniyati. Diss.Avtoreferat. T.: 2021.
3. Shermuxamedova A.U. O'zbekistonda ijtimoiy tarmoqlarning shakllanishi tendentsiyalari va xususiyatlari. Diss.Avtoreferat. T.: 2021.
4. <http://www.edu.uz>-O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi sayti.
5. <http://www.uzedu.uz> - O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi sayti.
6. <http://www.gov.uz>- O'zbekiston Respublikasi hukumati portali.